

ЛУБИН – СТАТУС И ПЕРСПЕКТИВА

ЗАТЕЧЕНО СТАЊЕ

Највише због специфичних историјских, политичких, идеолошких, културолошко-социолошких, а најмање због специфично стручних условљености у некадашњој ФНРЈ односно СФРЈ никада није дошло до оснивања југословенске националне, односно централне државне библиотеке. Како је једна институција ипак морала да обавља функције које нису легитимно у име целе земље могле да обављају поједине националне библиотеке по републикама, основан је Југословенски библиографско информацијски институт – ЈУБИН (1949. године, прво као Библиографски институт ФНРЈ, а доцније као ЈУБИН). *Јубин* је настао из Библиографског института Србије, основаног претходне године.

Поједине функције непостојеће централне библиотеке Југославије *Јубин* је успешно обављао чак и после распада СФРЈ, али сада само за СРЈ, а обавља их и данас. У међувремену, 1991. године, *Јубин* се институционално осамосталио, са циљем да свој рад и опстанак гради на тржишном принципу, продајући своје услуге и производе, задовољавајући потребе владиних и невладиних клијената, правних и физичких лица. У пословном смислу, *Јубин* је код владиних тела имао половичан успех (федерални органи нису били заинтересовани, а Министарство Републике Србије за културу јесте нашло свој интерес да делимично финансира рад *Јубина*), док је истовремено *Јубин* на слободном тржишту успевао да оствари додатни приход који му је обезбеђивао укупно позитивно пословање. Кључни тржишни приходи стижу од лиценцне продаје ISBN/ISSN бројева издавачима, а један мали део, не више од 5% прихода, од продаје редовних штампаних серија (брошура) текуће библиографије СРЈ.

Тренутно, правни статус *Јубина* гласи: *друштвена установа са потпуном одговорношћу*, што је својеврсно *contradictio in adjecto*, јер потпуну одговорност може имати само приватни титулар, али ако овај статус можда није легитиман, он јесте у нашим условима легалан.

Тренутно, *Јубин* се издржава самосталним приходима по тржишном принципу са око 40% прихода, као и финансирањем из буџета Владе Републике Србије, која плаћа обављање послова израде текуће библиографије Србије, са око 60% укупних прихода (недавно привремено обустављено).

Тренутно у *Јубину* има 45 запослених, и они раде у изнајмљеном простору. Трошкове кирије и других материјалних потраживања *Јубин* покрива сам, из прихода, како је наведено.

Тренутно, *Јубин* обавља следеће библиотечке послове од националног значаја:

- Израда текуће библиографије СРЈ (Србије 95% и Црне Горе 5%, на основу уговора са Народном библиотеком Србије, Библиотеком Матице српске и црногорском националном библиотеком из Цетиња о достављању једног обавезног примерка)
- Издавање ISBN/ISSN броја (јединствени идентификациони број монографске, односно серијске публикације, по међународном стандарду)
- Лиценца за превод и издавање УДК таблица (Универзална децимална класификација као међународни стандард за стручну класификацију публикација)
- Вођење и ретроспективна конверзија централног каталога страних публикација у библиотекама Југославије од 1919. године

- *Јубин* је оформио и Централни каталог страних књига и страних серијских публикација у библиотекама Југославије (штампаних после 1919. године) и ради на његовој конверзији у електронски формат.

С овим последњим у вези треба напоменути да је Централни каталог страних монографских публикација формиран и у Народној библиотеци Србије, али се са његовим ажурирањем престало због уоченог дуплирања посла. Такође, централни каталог страних периодичних публикација под називом ИНОЧАС одржава се у Народној библиотеци Србије од 1984. и уредно се ажурира.

ТЕКУЋА НАЦИОНАЛНА БИБЛИОГРАФИЈА

Текућа библиографија Југославије коју израђује ЈУБИН састоји се од неколико серијских публикација. То су:

- Библиографија Југославије. Књиге, брошуре и музикалије (у 24 свеске и са кумулативним регистром)
- Библиографија Југославије. Чланци и прилози у серијским публикацијама. Серија А (друштвене науке)
- Библиографија Југославије. Чланци и прилози у серијским публикацијама. Серија Б (природне и примењене науке)
- Библиографија Југославије. Чланци и прилози у серијским публикацијама. Серија Ц (-филологија, уметност, књижевност и спорт свеске серија А, Б и Ц излазе тромесечно, са регистром)
- Библиографија Југословенских серијских публикација. Излази једном годишње, са посебним кумулативним регистром.

Поред наведених, *Јубин* од 1969. издаје Библиографију превода у СФРЈ односно СРЈ, од 1971. Библиографију званичних публикација СФРЈ односно СРЈ, а од 1974. Библиографију рото штампе и стрипова.

ЈОШ НЕКЕ ЧИЊЕНИЦЕ КОЈЕ ТРЕБА ИМАТИ У ВИДУ

Законодавац је предвидео да Народна библиотека Србије буде установа која израђује текућу националну библиографију. Такође по закону обавезни примерак сваке публикације издате у Србији сакупља Народна библиотека Србије, а за територију Војводине Библиотека Матице српске. То је важно јер се текућа библиографија израђује управо на основу пристиглог обавезног примерка. Зато и јесте редак светски преседан да текућу библиографију не реализује национална библиотека. Да би то могао да ради, *Јубин* има уговор са НБС и БМС о достављању једног од 10 обавезних примерака.

Дакле, свуда у свету послове текуће библиографије обављају националне библиотеке, као институције овлашћене за прикупљање обавезног примерка. Поред тога, у Републици Србији све наведене послове *Јубина*, по позитивном законодавству као и по својој основној друштвеној функцији, требало би да обавља Народна библиотека Србије, као саставни део обавеза националне библиотеке. Она их међутим не обавља и није их обављала зато што је то радио Јубин.

У библиотекарству Србије тренутно је на делу јака функционална и кадровска редунданција. Тако рецимо пет институција обавља исти посао обраде обавезног примерка који добија од Народне библиотеке Србије, односно Библиотеке Матице српске: то су НБС, БМС, УБСМ, ЈУБИН и БГБ. Имајући у виду реалну перспективу успостављања система узајамне каталогизације са централним електронским каталогом Србије (пројекат ВБС, подржан од сва три надлежна министарства) до краја 2002. године ова ионако нерационална ситуација постаје беспредметна, а преклапање послова не само непрактично и редундантно, у стручном смислу потпуно неоправдано, него чак и технолошки немогуће, јер ће сви учесници у систему прећи на систем преузимања већ готовог записа насталог на основу СР (каталогизација у публикацији) записа и на основу обраде пристиглог обавезног примерка (односи се на текућу издавачку продукцију). Кад не буде преклапања у обради, доћи ће до прераспоређивања кадрова и њиховог преусмеравања на дериватне и специјализованије библиотечке послове, чиме ће ниво струке у нашој земљи порасти, на добробит крајњих

корисника. На пример, они који буду вишак у обради попуниће мањак у новим пословима које подразумева редован рад и развој библиотечког система (ВБС) и његових дериватних подсистема и сервиса који до сада нису били могући, јер подразумевају мрежу библиотека као јединствени извор знања и културних добара без ограничења физичких зидова, са интегрисаним класичним и аутоматизованим и дигитализованим информацијама, колекцијама, комуникацијама, услугама, производима, програмима, итд.

Постоји константан јавни и стручни, како појединачни тако и струковно организовани притисак издавача на *Јубин* и на НБС, због у свету неуобичајене праксе институционално раздвојених сервиса ISBN/ISSN и CIP. Они траже логично обједињавање два сервиса и тиме аутоматско појефтинјење и убрзање обављања ових нужних предрадњи за издавање било које публикације.

Библиотека Матице српске већ самостално израђује годишњу текућу библиографију монографских публикација штампаних на територији Војводине, а централна национална библиотека "Ђурђе Црнојевић" из Цетиња издаје текућу библиографију публикација штампаних на територији Црне Горе.

Треба имати у виду традиционалну улогу и значајан посао који је *Јубин* деценијама обављао, стручност и обученост кадрова за регистровање текуће издавачке продукције, као и за друге набројане послове.

По важећем закону о библиотекарству *Јубин* је одређен да лиценчно издаје ISBN/ISSN број као јединствену међународну идентификацију публикације.

ОЧЕКИВАНЕ СУШТИНСКЕ ПРОМЕНЕ КОНТЕКСТА

Контроверзни историјат и још увек текућа пракса објашњавају постојање, улогу и начин рада *Јубина*. Али главни предуслови који су одређивали постојање и функције *Јубина* нестали су или ће нестати у најкраћем року, тако да је реално очекивати да већ од почетка 2003. имамо потпуно ново окружење и услове рада за *Јубин*.

Кључне претпоставке за период од 2003. надаље:

1. Успостављање централног електронског каталога за Републику Србију, са узајамном каталогизацијом свих библиотека односно библиотекара у систему, са web OPAC-ом, са Центром ВБС при НБС, са низом потпуно нових информатичко-библиотечких функција, сервиса и производа...То практично значи, између осталог, да сваки учесник у узајамној каталогизацији може равноправно да произведе било коју врсту текуће библиографије на основу свима доступних података из централне базе, као и да равноправно учествује у свакој другој input или output функцији система. Пројекат ВБС се у првој фази финансира значајним донацијама из иностранства.
2. Нестаје Југославија, све се у државно-правном и административном смислу своди на Србију, а у Србији су само НБС и БМС (за Војводину) овлашћени за послове које тренутно обавља *Јубин*.
3. Одмакао је рад на новом законодавству Србије - о издаваштву, о библиотекарству, о општем интересу у култури, о културним добрима - којим ће се потврдити национални и матични значај, а тиме и националне и матичне обавезе НБС, уз наглашавање бриге за развој јединственог система. Новом легислативом ће се, између осталог, регулисати и смањење броја обавезних примерака, вероватно са 10 на 7, или чак 6 (у Европи је број обавезних примерак највише 2), и са регулативом о уредно комплетираном CIP-у као примарном услову за ослобађање од пореза на промет, што ће додатно појачати притисак издавача за обједињавањем ISBN/ISSN сервиса и CIP сервиса.
4. Коренила реформа Народне библиотеке Србије (као централне и законом обавезане националне установе за пуну бригу о делатности у целини), у току је у два правца. Први, са ревитализацијом свих класичних функција, што подразумева подизање на виши ниво стручности и учинка у свим доменама делатности; други правац реформе Народне библиотеке Србије подразумева увођење низа потпуно нових функција и делатности, у складу са потребама да се Народна библиотека Србије директно укључи у информатичку револуцију и најновије стручне трендове базиране на прикупљању и максималној

доступности знања, али такође и у процесе демократизације и културализације нашег друштва.

5. Народна библиотека Србије је већ сад способна да израђује текуће библиографије монографских и серијских публикација. У њој се тренутно ради селективна аналитичка обрада серијских публикација, што значи да Народна библиотека Србије једино не ради потпуну аналитику часописа, на основу које *Лубин* израђује библиографије чланака и прилога у серијским публикацијама.

ПРЕДЛОЗИ ЗА РАЗМАТРАЊЕ НОВОГ СТАЊА

Могуће су четири опције:

1. *Легализација затеченог стања* у условима библиотечког система и узајамног каталога. То значи да нови закон о библиотекарству правно позитивно регулише затечено стање тако што омогућава да НБС *поверава неке своје послове и функције Лубину* и ослања се на њега као на једног од носилаца ВБС. Поред тога, нови закон о издаваштву регулише да обавезни примерак НБС и БМС настављају да уступају *Лубину*. Такође, Народна библиотека Србије на основу таквих закона, посебним уговором са *Лубином* као имплементарном агенцијом, регулише обављање неких других својих послова. Мане и врлине ове опције су следеће: нема стварне хармонизације обраде и остаје један обавезни примерак више, остаје преклапање послова и кадрова, самим тим и непотребно трошење средстава, али зато се потврђује децентрализација функција и начелна подршка тржишном начину рада и размишљања (условно, јер без редовне буџетске подршке *Лубин* преживљава на ивици егзистенције).
2. *Прерасподела постојећих функција у условима библиотечког система и узајамног каталога*, где сви учесници у систему граде и користе централни национални каталог, *при чему Лубин остаје национална агенција за ISBN/ISSN и УДК, а НБС преузима рад и издавање текуће библиографије*. Предности: уштеда техничких и финансијских ресурса, један обавезни примерак мање, кадрови се пребацују на Центар ВБС и друге послове, нпр. конверзију, дигиталну библиотеку и сл. Мана би била социјални ризик: људи у *Лубину* нису спремни на промене и доживели би то трагично. Мана је такође што ће се издавачи и даље жалити на нерешено питање раздвојености сервиса, јер би то по овој опцији остало.
3. *Прерасподела постојећих функција у условима библиотечког система и узајамног каталога*, где сви учесници у систему граде и користе централни национални каталог, *при чему Лубин ради само дораду и финализацију националне текуће библиографије, а НБС преузима да издаје ISBN/ISSN бројеве и УДК таблице*. Мана: без помоћи из буџета ово није самоодрживо, а уз то остаје и даље да један обавезни примерак да иде *Лубину*, као и до сада. Процес се упркос узајамној каталогизацији компликује и успорава, уместо да се поједностављује и убрзава како то ВБС омогућава. Такође, и даље се делимично удвајају кадрови и технички ресурси, расипају средства за плате, трошкове и обавезни примерак. Предност се састоји у томе што издавачи на једном месту добијају ISBN/ISSN и CIP.
4. *Конверзија Лубина у саставни део Народне библиотеке Србије, у условима библиотечког система и узајамног каталога*, што између осталог технолошки омогућава да НБС врати своје законске али ванстручним разлозима отуђене функције, после више од 50 година правно некоректног стања. Ово значи да НБС прима *Лубин* у своје окриље, који се de facto разгранави и трансформише у више праваца: један део кадрова постаје редовно одељење Народне библиотеке Србије за текућу библиографију, други део се прикључује Центру ВБС, трећи део (ISBN/ISSN) се прикључује CIP служби НБС, а четврти део (УДК сервис) предметном и стручном каталогу Народне библиотеке Србије, док се пети део прикључује Центру за научне информације и рефералну делатност НБС ради одржавања централног каталога страних серијских публикација и база података. Предности: све тренутно замисливе, нема редунданције, обрада на једном месту, све на једном месту, уштеда финансијских, техничких и кадровских ресурса. Једина мана је социјално питање, али преостали вишак радника, њих десетак, могао би се распоредити по мрежи библиотека града Београда, као и по мрежи библиотека Универзитета у Београду, укључујући УБСМ као једног од носилаца Виртуелне библиотеке Србије.

Очито је да опције 2. и 3. нису добра решења, јер су половична и проблеме само одлажу. Опције 1. и 4. су озбиљна алтернатива. Опција 1. штити тренутне интересе *Јубина* као *друштвене установе са потпуном одговорношћу* (у ствари самосталне невладине агенције) која се бори за опстанак на тржишту, али без редовне помоћи из буџета не може, док опција 4. штити интересе логичне целине библиотечког система и реформе НБС. Ако опције 1. и 4. размотримо детаљније, даље се уочава да закон, као и целовита реална логика системске расподеле функција налажу избор опције 4, док реалност праксе, инертна ухотаност затеченог стања, као и неспорна стручна компетенција запослених у *Јубину* као претпоставка самоодрживости сугеришу решење опције 1.

Критеријум економске исплативости је дискутабилан у оба случаја (за кога исплативо?) и треба га разлучити од критеријума легитимности. Ако је питање постављено из перспективе Министарства културе Републике Србије, са циљем процене буџетске основаности и легитимности редовног финансирања рада *Јубина* на текућој библиографији Србије, онда одговор гласи: по закону то ради НБС, али се може рећи и да је НБС одговорна за тај посао, а реализује га тако што овлашћује *Јубин* и поверава му да га обавља (дакле опција 1, односно легализација затеченог стања). По стриктно финансијској буџетској исплативости, треба израчунати шта даје исти резултат са мање улагања – да ли финансирање преузимања од стране НБС оног дела кадра *Јубина* који непосредно ради на текућој библиографији, или наставак финансирања *Јубина* на исти начин и у истом обиму као до сада. У тим калкулацијама треба узети у обзир задржавање нивоа прихода који су били самостални приходи *Јубина* (пре свега ISBN/ISSN сервис), који би сада постали самостални приходи Народне библиотеке Србије и могли да делимично покрију трошкове плата преузетих радника и делимично покрију пропорционално увећане материјалне трошкове.

Питања обједињења сервиса и наплате ISBN/ISSN и CIP-а, као и УДК таблица су независна од текуће библиографије, а тичу се објективног поједностављивања процедуре за клијенте са једне стране, а са друге стране именовања легитимног представника Србије у међународним централама ISBN/ISSN и УДК агенција.

Дилема се може сажети: или ће се системска норма прилагодити затеченој пракси, или затечена пракса системској норми. С тим да од јануара 2003. (најкасније) системска норма неће бити само идеална замисао, него активни стандард и активна развојна матрица који ће успостављањем Виртуелне библиотеке Србије делатно и нужно одређивати све битне елементе библиотекарства у Србији. Истовремено, дилема се може исказати и из другог, материјалног аспекта: или ће Министарство културе Републике Србије плаћати око 500.000 дин месечно *Јубину* и тако обезбедити израду текуће библиографије као до сада, или приближно исти износ дати Народној библиотеци Србије, за покривање трошкова плата и материјалних трошкова рада тридесетак преузетих радника, где се поред текуће библиографије, помаже и успостављање Центра Виртуелне библиотеке Србије као срца библиотечко-информационог система у настанку, унапређује се рад важних одељења Народне библиотеке Србије, а постижу се и додатни позитивни институционални и системски ефекти.

У случају 4. треба имати у виду да три четвртине кадрова преузима НБС, а остали би се распоредили по библиотекама у Београду (УБСМ, библиотечка мрежа Београдског универзитета, библиотечка мрежа БГБ, САНУ, итд.).

У случају 4. формирао би се Библиографски институт Народне библиотеке Србије, који би се састојао од два дела: одељења за текућу библиографију са кадровима *Јубина* и одељења за ретроспективну библиографију које већ постоји у НБС. Начелник Библиографског института Народне библиотеке Србије био би садашњи директор *Јубина*, а руководиоци одељења били би један из *Јубина*, који би уједно обављао функцију уредника текуће библиографије Србије, док би руководиоца одељења ретроспективне библиографије био из НБС и уређивао би Српску библиографију 1868-1944. Уколико се Министарство определи за ово решење, оно би у форми препоруке требало да о томе извести *Јубин* и предложи му да размотри такву могућност као најоптималнију, најрационалнију и најближу општем интересу.

Ово су описи предлога решења, онако како ми моја сазнања и компетенције као управника Народне библиотеке Србије дају увид у проблем. Реч је о сагледавању што више аспеката проблема, а не о директној евалуацији нити прејудуцираној одлуци, која је једино у надлежности Министарства, јер оно одлучује кога ће финансијски подржавати, а кога не. Формално, *Јубин* је самостална и независна институција и нико споља не може у његовом

статусу ништа да мења. Практично, међутим, партнери *Јубина* као што су НБС, БМС и Министарство културе Републике Србије могу битно утицати на његов рад и опстанак, јер располажу ресурсима неопходним за редован и несметан рад *Јубина* (Министарство буџетом, а Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске обавезним примерком и СРП службом).

ЗАКЉУЧАК И СУГЕСТИЈА ЗА ДАЉЕ ПОСТУПАЊЕ

Да се до краја 2002. задржи, ако је то могуће, затечено стање уз исти начин и обим финансирања од стране Министарства за културу, поред осталог и зато што се тиме омогућава *Јубину* да испуни већ раније преузете обавезе према домаћим и страним партнерима и клијентима које важе за целу 2002. Али да се од 1. јануара 2003. или од датума ступања на снагу нове легислативе и других наведених стручних и општих околности стање и однос Министарства за културу промени, избором једне од описаних опција, а реалнија алтернатива за дефинитивну одлуку је *1. или 4.*, него *2. или 3.* Период до краја 2002. тиме би се искористио за ваљану припрему свих заинтересованих институција (*Јубин*, НБС, Министарство) за реализацију одабраног решења. Подразумева се да је важно, иако не и нужно, да се обезбеди консензус о том решењу, јер би то био залог успешне будуће сарадње засноване на свим претпоставкама како су овде описане, као и на самом решењу будућег статуса *Јубина*, а сходно томе и односа Министарства културе и НБС према *Јубину*.

Допунска информација: Правна основа за предлог решења статуса Јубина путем институционалне конверзије у саставни део Народне библиотеке Србије.

На основу свега изложеног у претходном материјалу и после обављених додатних разговора између Министарства културе и јавног информисања Републике Србије, *Јубина* и Народне библиотеке Србије, подржавам одређење Министарства за опцију решења под редним бројем 4, чиме се послови од општег интереса у области културе односно библиотекарства враћају у правно аутентичну надлежност Народне библиотеке Србије.

С тим у вези, посебно наглашавам да је **по важећим законима *Јубин* неовлашћено правно лице за обављање послова од општег интереса у библиотечкој делатности у Републици Србији**, и то због свог актуелног статуса независне институције. Шта више, *Јубин* је био још и пре осамостаљивања изузет из надлежности Народне библиотеке Србије и њених законских обавеза у области библиотекарства у Србији, као установа која је била у надлежности СФРЈ, што се онда изменило због престанка правног основа за оснивање и рад савезних установа, а додатно и неопозиво већ самим актом осамостаљивања.

Препоручујем Министарству да у складу са својим овлашћењима предузме мере које ће допринети да Народна библиотека Србије врати своје законске али ванстручним разлозима отуђене функције после више од 50 година правно некоректног стања.

Одређењем за опцију решења путем институционалне конверзије, поред избегавања душирања послова и свих других предности, испуњава се позитивни законски оквир који регулише послове које обављају *Јубин* и Народна библиотека Србије. Из позиције Народне библиотеке Србије као по закону једине надлежне институције, овим путем под контролу Народној библиотеци Србије коначно би се вратиле следеће функције и послови: послови израде и дистрибуције текуће националне библиографије (биће израђивана по културолошком концепту *Serbica*, а на основу електронског каталога НБС и централног електронског каталога система узајамне каталогизације, за који као витални део јединственог библиотечко-информативног система одговара Народној библиотеци Србије), послови пријема и чувања обавезног примерка штампане публикације (сада по један примерак *Јубину* дају Народној библиотеци Србије и БМС, а нигде у свету националне библиотеке не дају прикупљени обавезни примерак ни под којим условима), послови националне агенције за ISBN, ISSN и ISMN, (ради организационог и стручног обједињавања са СРП сервисом Народне библиотеке Србије, уз напомену да *Јубин* ни сада не ради међународни идентификациони број музичке публикације), послови превоза и дистрибуције УДК таблица, (ради организационог и стручног обједињавања са предметно-стручним каталогом Народне библиотеке Србије), послови обједињавања и координирања рефералних послова и рада на библиографијама, и с

тим у вези послови одржавања централног каталога страних серијских публикација и база података (ради организационог и стручног прикључења Центру за научне информације и рефералну делатност Народне библиотеке Србије).

Сви наведени послови (осим ISBN сервиса) по важећем законодавству припадају Народној библиотеци Србије, а поред тога чине функционалну и стручну целину са текућим пословима, активностима и организационим целинама Народне библиотеке Србије.

Правне основе овог решења:

- 1) Према члану 3. и 4. Закона о јавним службама („Сл. гласник СР“ Бр. 42/91) наведене делатности из области културе обављају установе јавне службе ради остваривања права грађана утврђених законом, а које у ту сврху оснива Република односно Аутономна покрајина. Сагласно томе Република Србија је Законом о библиотечној делатности у члану 10. утврдила општи интерес у библиотечној делатности за који је предвидела да га остварује Народна библиотека Србије. Будући да је Република Србија оснивач Народне библиотеке Србије као националне библиотеке (у складу са Унесковим стандардима за националне библиотеке) и да је њој поверила остваривање општег интереса у области библиотечке делатности, то се остваривање овог општег интереса не може поверити другој организацији или установи, нити их ове могу обављати супротно одредби члана 10. Закона о библиотечној делатности без претходне измене закона.
- 2) Закон о делатностима од општег интереса у области културе (Сл. Гласник РС, Бр. 49/92) у Члану 2. предвиђа да се финансирање рада и активности из буџета Републике Србије односи искључиво на Народну библиотеку Србије и Библиотеку Матице српске, а не на *Јубин*.
- 3) Према члану 10. Закона о библиотечној делатности („Сл. гласник РС“, бр. 34/94) општи интерес у библиотечној делатности под тачком 2. *Израда текуће, ретроспективне и друге библиографије српског народа и националних мањина који живе у Републици Србији*, и тачком 7. *Координирање изградње и развоја јединственог библиотечно информационог система на јединственој информатичкој технологији у Републици* остварује Народна библиотека Србије, с тим што у остваривању општег интереса сарађује са Библиотеком Матице српске.
- 4) Према члану 13. Закона о библиотечној делатности Народна библиотека Србије обавља каталогски опис публикација CIP, а по међународним стручним стандардима саставни део CIP-а је ISBN, или ISSN или ISMN број.

Ово су неки законски прописи који иду у прилог институционалне конверзије *Јубина* у део Народне библиотеке Србије. Најважније: закон налаже да је општи интерес у библиотечној делатности да наведене послове има право и обавезу да остварује само Народна библиотека Србије у сарадњи са Библиотеком Матице српске.

Постоји само један пропис који делимично подржава један од послова *Јубина*. Према члану 7, став 1. Закона о издавању публикација („Службени гласник РС“ бр. 37/91) Југословенски библиографски институт одређује међународни стандардни број књиге ISBN.

Међутим, пошто је у питању упућујућа правна норма, она не конституише овлашћење за остваривање општег интереса који је прописан чланом 10. закона о библиотечној делатности као основним законом о овој делатности. Уз то, закон нити не прописује ко одређује међународни стандардни број серијске публикације ISSN нити међународни стандардни број музичке публикације ISMN. Да би се ово непотпуно законско решење побољшало, потребно је у том делу мењати закон, па ту обавезу за одређивање сва три међународна стандардна броја пренети на Народну библиотеку Србије.

По мојим сазнањима рад на новим законима о издаваштву и библиотекарству је у току, што је прилика за побољшања одговарајућих решења. До тада, решење би се могло остварити споразумно или уговором између *Јубина* и НБС, уз сагласност Владе Републике Србије - Министарства за културу и јавно информисање.

У случају да се *Јубин* определи за институционалну конверзију у део Народне библиотеке Србије, све дилеме се решавају посебним актом о реализацији таквог решења, које, ако се доследно и целовито спроведе како је предложено, укључује и ISBN/ISSN/ISMN сервис. Наравно, то је и правно најбоља и најједноставнија опција.

Резиме

На захтев Министарства за културу и јавно информисање Републике Србије управник НБС је изложио своје виђење актуелног статуса и перспективе Југословенског библиографско информацијског института (ЈУБИН). Текст је подељен у три садржинске целине. Први део износи преглед затеченог стања по свим битним аспектима, укључујући осврт на контроверзни историјат, текуће послове и начин рада и финансирања *Јубина*. Други део износи преглед суштинских промена контекста, које се очекују да већ почетком 2003. успоставе потпуно ново окружење. Те промене су: успостављање централног електронског каталога за Републику Србију, нестанак државе Југославије, нови прописи који регулишу сектор књиге, коренита реформа НБС као матичне институције у библиотечкој делатности Србије. Трећи део износи предлоге за разматрање новог статуса са разрадом четири могуће опције решења. Прва представља легализацију затеченог стања. Друга иде на прераспodelу постојећих функција између *Јубина* и НБС. Трећа опција обухвата алтернативну прераспodelу постојећих функција, а четврта институционалну конверзију *Јубина* у организациону јединицу Народне библиотеке Србије. У закључку се предлаже Министарству да се определи за једну од понуђених опција, узимајући у обзир општи интерес и све релевантне елементе неопходне за реализацију одабраног решења, и залаже за консенсус свих актера.

У додатку се, поново на захтев Министарства, даје допунска информација са елементима правне основе за предлог решења из четврте опције, као институционалне конверзије *Јубина* у организациону и функционалну јединицу Народне библиотеке Србије.

Сретен Угричић

ЈУБИН – статус и перспектива

Резюме

По требованию Министерства культуры и общественной информации Республики Сербии, директор НБС представил свое видение актуального статуса и перспективы Югославского библиографического информационного института (ЮБИН). Текст подразделяется согласно содержанию на три части. Первая часть дает обзор уже существующей ситуации касательно всех существенных аспектов включая: обзор спорной истории, текущую деятельность и способ работы и финансирования ЮБИН. Вторая часть предоставляет обзор существенных перемен контекста, от которых ожидается уже в начале 2003 г. учредить вполне новое окружение. Этими переменами являются установление центрального электронного каталога Республики Сербии, исчезновение государства Югославия, новые предписания, регулирующие сектор книги, коренные реформы НБС как центрального учреждения в библиотечном деле Сербии. Третья часть предоставляет предложения для обсуждения нового статуса, включая и разработку четырех возможностей разрешения. Первой из этих возможностей является легализация уже существующего состояния. Вторая касается разделения существующих функций между ЮБИН и НБС. Третья возможность касается альтернативного разделения существующих функций, а четвертая институциональное превращение ЮБИН в организационную единицу Национальной библиотеки Сербии. В заключении предлагается Министерству выбрать одну из предоставленных возможностей, учитывая общий интерес и все существенные элементы нужные для реализации отобранного решения. Также указывается на необходимость консенсуса всех действующих лиц.

В приложении, опять по требованию Министерства, предоставляется дополнительная информация с элементами правовой основы к предложению решения четвертой возможности, касающейся институционального превращения ЮБИН в организационную и функциональную единицу Национальной библиотеки Сербии.

Sreten Ugričić

YUBIN – Status and Perspective

Summary

On the request of the Ministry of Culture and Public Information, of the Republic of Serbia, the Director of the National Library of Serbia has exposed his point of view regarding the actual status and perspectives of the Yugoslav Institute for Bibliography and Information (YUBIN). The text is divided in three fully informative sets. The first part presents the summary of the detected situation, across all important aspects, including the overview of the controversial history, current activities, the method of work and financing of YUBIN. The second part shows the summary of the essential changes in the context, expecting to establish, at the beginning of 2003, a completely new environment. The changes are: constitution of the Union/Central Electronic Catalogue, the disappearance of the Federal Republic of Yugoslavia, new regulations for Book

Department, radical reconstitution of the National Library of Serbia, as the Main Institution of library activities in Serbia. The third part exposes proposals for deliberation of the new Status, with the elaboration of four possible issues for the right solution. The first option represents the legalization of the detected state. The second exposes the re-assignment of existing functions between YUBIN and NLS. And the third option comprises the alternative re-assignment of existing functions, and the forth presents the institutional transformation of YUBIN into an organizational unit of the National Library of Serbia. In the conclusion is the proposal to the Ministry of Culture, to choose one of the proposed issues, having in mind the common interest and all the relevant elements, indispensable for the realization of the chosen solution, and to pledge for the consensus of all actors.

In the supplement, again on the request of the Ministry of Culture, the additional information is given, with elements of legal matters for the proposition of the solution from the forth option, the institutional transformation of YUBIN into an organizational and functional unit of the National Library of Serbia.